

Det kongelige landbruksdepartement
Postboks 80700 Dep
0030 Oslo

Saksbehandler
Solveig Bakken
Telefon 73 59 21 47
E-post Solveig.Bakken@vm.ntnu.no

Vår dato:
15.03.2004

Vår ref.:
2004/02/008

Deres dato:
04.12.2003

Deres ref.:
200303044-

Forslag til ny lov om skogbruk - høring

Det vises til brev av 04.12. 2003 fra Landbruksdepartementet med forslag til ny lov om skogbruk. Vitenskapsmuseet er bedt om å koordinere en høringsuttalelse på vegne av NTNU. Fagmiljøene ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi og Vitenskapsmuseet har bidratt med innspill til uttalelsen.

Høringsuttalelsen fokuserer hovedsakelig på de deler av loven vi mener har betydning for ivaretagelse av biologisk mangfold. Vi har spesielt merket oss at departementet tar sikte på å fastsette en miljøforskrift samtidig med at den nye loven innføres, og har derfor gitt endel synspunkt på innholdet i en slik forskrift.

Til § 1. Formålet med loven

Departementets forslag til en ny Lov om skogbruk skal erstatte gjeldende lov om skogbruk og skogvern fra 1965 med seinere endringer. Vi konstaterer at den nye loven langt på veg er en næringslov som skal regulere skogbruk og stimulere til verdiskaping med grunnlag i skogressursene. Loven tar mål av seg å balansere behovet for å verne om skogen som økosystem, regulere utnytting av skogressursene og en forvaltning som gir verdiskaping og nytte for samfunnet – tre meget vanskelige hensyn å balansere. Derfor slås det fast i formålsparagrafen at loven også skal ”sikre det biologiske mangfaldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiane i skogen.” Vi synes det er meget viktig at dette tas med i formålsparagrafen, selv om dette formålet ikke uttrykkes så sterkt som det gjør for eksempel i Sveriges skoglov. Her veier produksjonsmålet og miljømålet like tungt i loven.

Lov- og regelverket utarbeides med tanke på nasjonale rammer. Det er naturlig, men samtidig er det nødvendig å ta høyde for at internasjonale aktører i større grad også kan komme til å prege det norske markedet i tida framover. Vi kan ikke se at dette er gjort i bakgrunns materialet for lovforslaget. Parallelt med dette vil det være ønskelig at norske myndigheter i større grad kan kontrollere opprinnelsen og miljøhensyn for importert tømmer til norske bedrifter.

Til § 2. Virkeområde for loven

Forslaget til ny skoglov gir ikke hjemmel for varig vern av større skogareal. Vi etterlyser mer konkret hva som menes med større skogareal, og ser gjerne at dette gjøres inn i forbindelse med arbeidet med miljøforskriften. En bør unngå at dette avgjøres ved skjønnsmessige vurderinger i enkeltkommuner.

Er det "Levende skogs" standarder som skal ligge til grunn for definisjonen, miljøfigurer fra miljøregistreringer i skog eller noe annet? Hva med avgrensning av nøkkelbiotoper og skogområder gjennom kommunal kartlegging av biologisk mangfold? Hvor går grensa for hva som er "*større skogareal*"?

Med § 2 forstår vi at skogloven også skal gjelde for s.k. "uproduktiv skog". Dersom dette ikke er riktig ber vi om at dette presiseres.

Til § 4. Skogeier sitt forvalteransvar

At skogeierens plikter og forvalteransvar også omfatter miljøverdiene i skogen presiseres klarere enn i nåværende lov. Det er viktig og skaper klarhet for forvaltningen. Skogeierne kan bli pålagt å ta vare på høgt rangerte naturkvaliteter "*ved å la være å hogge enkelte mindre areal*". Dette er viktig og bør komme klart fram i en miljøforskrift (jfr. § 13). Vi viser til kommentarer under § 2 og etterlyser også konkretisering av hva som er "*mindre areal*".

Vi deler ikke departementets syn på at krav om opplæring/oppdatering innen skog- og miljøfaglige tema ikke skal hjemles i loven. Vi anser det som grunnleggende at enhver som arbeider med skog bør ha tilfredsstillende kunnskaper innen disse områdene. Det forhold at en økende del av skogeierne henter sin inntekt utenfor skogbruket gjør ikke behovet for kunnskap om skogressursene mindre, tvert imot – kunnskapsbasert forvaltning gjelder alle ledd. Vi konstaterer at vi oftere enn tidligere møter positive holdninger til miljøverdier hos mange skogeiere, og kompetanseoppbygging er en naturlig årsak til dette.

Foruten viktige miljøverdier gjelder dette også kunnskap om kulturminner. Kulturminner i skog som oppdages, men som ikke meldes av grunneiere eller skogsentreprenører er et problem. Kunnskapsoppbygging er viktig også her, særlig sett i lys av økt bruk av entreprenører ved avvikning av skog.

Til § 5. Skogregistrering og skogbruksplan

Lovforslagets tekst slår fast at oversikter over miljøverdier som framkommer gjennom skogbruksplanlegging skal være offentlig tilgjengelig. Dette mener vi er riktig. Data om viktige miljøverdier som holdes tilbake av skogeiere kan utgjøre en trussel mot slike verdier. Hensynet til skogeierens økonomiske situasjon blir ofte brukt som forklaring i slike sammenhenger.

Vi vil her peke på at en av universitetsmuseenes viktigste oppgaver er oppbevaring av primærmateriale knyttet til funn og observasjoner av miljøverdier. Gjennom miljøregistrering i skog og annet arbeid i skogen gjør nå både skogeiere, skogfunksjonærer og andre i skogbruket funn og observasjoner av for eksempel rødlista arter som ikke dokumenteres eller rapporteres. Vi etterlyser en holdningsendring og en mer konkret plikt til avlevering av slike funn og observasjoner. Dersom en skal oppnå effektiv ivaretagelse av miljøverdier i skog, må landbruksforvaltningen, miljøforvaltningen, de natur- og kultuhistoriske museene og andre snarest mulig ta tak i denne utfordringen.

Det er en stor utfordring å få tatt vare på viktige miljøverdier innenfor arealer som ikke omfattes av skogbruksplaner eller arealer som ikke omfattes av sertifisering. Departementet har vurdert det slik at det ikke er ønskelig med krav til skogbruksplan. Vi mener dette bør revurderes, og i hvert fall bør en vurdere å ta i bruk en modell á la den svenske "*skogs- och miljööredovisning*".

Norge har mange små skogeiendommer og oversiktlig planlegging på tvers av eiendomsgrenser er viktig. Forekomster av viktige miljøverdier følger bare unntaksvis eiendomsgrensene, og det er viktig

at slike verdier vurderes på overordna nivå. For å oppnå effektiv oversiktsplanlegging må det fastslås hvem som har ansvaret for slikt arbeid.

Til § 6. Foryngelse og stell av skog

Paragrafen om foryngelse etter hogst er ei konkretisering og skjerping i forhold til dagens regler. Plikten til foryngelse er motivert ut ifra trevirkeproduksjon som kjerneaktiviteten under loven. For at dette skal fungere i praksis, må forskriften være konkret på hva som er tilfredsstillende foryngelse. Spørsmålet blir likevel om denne plikten lar seg forene med de andre formålene loven skal balansere?

Mye vil avhenge av hvordan loven vil/skal leses og praktiseres. Vi leser dette som en innskjerping av nyplanting (omdisponering av annen mark til skogmark og skogreisning i treløse områder), gjødsling, treslagsskifte, bruk av fremmede treslag. m.v. Samtidig leser vi lovforslaget slik at en vil slå hardt ned på snauhogst av areal som ikke lar seg forynge på tilfredsstillende måte. Dette vil gi økt bruk av hogstformer som bedre lar seg forene med bevaring av viktige miljøverdier, og som samtidig kan ivareta foryngelsesplikten. Vi mener det er viktig at en fokuserer på metoder som begunstiger naturlig foryngelse.

Grenseverdiene for minstekrav til tetthet av planter er satt ene og alene ut ifra produksjonshensyn (økonomisk og tømmerkvalitet og –volum). Vi mener dette ikke bør skjematisk i så stor utstrekning. Kravene må kunne variere fra sted til sted, og økologiske hensyn bør også ligge til grunn for slike minstekrav. Vurderingene av hva som er tilfredsstillende foryngelse må gjøres ut ifra et samla skjønn, ikke skjematisk. I bakgrunns materialet (tabell 1) refereres det til undersøkelser om minstekrav til tetthet mellom planter per dekar. Vi minner om at økt planting fører til skoger av relativ homogen alder, uten den naturlige undertrykking i de første årene av treets alder. Trær som vokser for raskt i ung alder gir blant annet tømmer som lett får sprekkdannelser.

Vi mener det er feil å fokusere så sterkt på at foryngelse etter hogst skal skje med samme treslag som stod fra før. Noen steder vil det være naturlig å skifte treslag, for eksempel fra barskog til blandingskog eller lauvskog. Av hensyn til viktige miljøverdier og generelle problemer i norsk natur, er det ønskelig og nødvendig å tillate for eksempel planting av lauvtrær på areal som nå i ett omløp har hatt barskog.

Det er også viktig å fase ut bruken av fremmede treslag i mange områder. Dette burde en del steder komme som et direkte påbud til skogeier. I tillegg til å bruke våre opprinnelige treslag, bør det også i skogbruket være en målsetting om å bruke mest mulig stedegent genmateriale. Dette er også viktig for det biologiske mangfoldet. Vi minner om at det er en overordnet politisk målsetting å redusere spredningen av fremmede arter i vår natur – dette inkluderer utenlandske treslag, selv om de kan gi bra tømmer eller spesialprodukter. Vårt syn er derfor at bruken av fremmede treslag i norsk skogbruk bør opphøre og felt med fremmede treslag bør konsekvent treslagskiftes til våre arter ved avvirking.

En mulig konsekvens av en foryngelsesplikt, kan bli økt omfang av markberedning. Konflikter vedrørende markberedning har en så langt merket primært i byskoger og annen skog som benyttes mye til friluftsliv. I denne sammenheng er det viktig for oss å påpeke at kunnskapsnivået om betydningen av markberedning for biologisk mangfold er svært lavt. Vi har også betenkeligheter for omfanget av grøfting i denne sammenhengen.

Hele § 6 fokuserer på foryngelse ved planting. Vi vil igjen minne om viktigheten ved bruk naturlig foryngelse på markslag der dette er mulig. Naturlig foryngelse gjennom skogsuksesser vil gi mer blandingskog og større diversitet. Mange skogområder har en del foryngelse å bygge på, og økt fokus på effektiv utnyttelse av forhåndsforplanting kan være viktig for ivaretagelse av mange

miljøverdier. Det er også grunn til å hevde at en naturlig skogutvikling gir tømmervirke med betydelig bedre kvalitet.

Paragrafene om omdisponering av skogmark i gjeldende lov blir ikke ført videre. Nå kan kommunale myndigheter bli gitt muligheten for å nekte eller sette vilkår for planting i skogløse områder. Vi mener dette er riktig i forhold til ivaretagelse av miljøverdiene på areal som tidligere har blitt berørt av slik omdisponering. Spesielt kan omdisponering av enkelte kulturmarkstyper berøre viktige nasjonale miljøverdier. Jordvern og sikring av areal med biologisk produksjonsevne er viktige nasjonale oppgaver.

Til § 7. Vegbygging i skog

Vi støtter at en restriktiv linje for vegbygging i skog er nødvendig og i tråd med formålsparagrafens del om ivaretagelse av miljøverdier i skog (og areal i tilgrensende naturtyper).

Til § 8. Hogst og måling

Kommunen gis nå et ansvar og en mulighet for å nekte eller sette vilkår for hvordan hogst skal utføres. Også her er forholdet til biologisk mangfold tatt inn. Når § 8 ses i sammenheng med foryngelse av skog (§ 6), er grunnlaget for ivaretagelse av biologisk mangfold og generelle miljøhensyn styrket betraktelig i forhold til dagens lovverk. Vi mener likevel at § 8 (eller en tilhørende forskrift) bør være enda klarere på hvordan ulovlig hogst skal stoppes. Det bør presiseres hvem som skal treffe ulike tiltak når slik hogst inntreffer. Vi tenker her primært på ødeleggelse av viktige miljøverdier.

Til § 12. Vernskog

Vi støtter utvidelsen av begrepet vernskog til også å omfatte vern av skog ut mot havet og sårbar, høgtliggende skog, men vi mener at begrepet også bør utvides til å omfatte vernskog mot andre viktige og verdifulle naturområder, f.eks. store myr-, våtmarks- og kulturlandskapsområder (eks. kystlynghei).

Til § 13. Skogområde med viktige miljøverdier

Departementet signaliserer at det kan være aktuelt å fastsette en egen miljøforskrift for å legge særskilte restriksjoner på behandlinga av skog med spesielt viktige miljøverdier.

Biologisk mangfold omtales svært generelt i høringsforslaget og inntrykket blir at en langt på veg tenker kun på artsmangfoldet. Praktisk ivaretagelse av skogens biologiske mangfold må bygge på en helhetlig planlegging basert på landskapsøkologiske prinsipper. Hensyn til trua og sårbare arter og vegetasjonstyper med svært ulike kravspesifikasjoner (økologisk og biologisk) skal ivaretas. Dette betyr variasjon fra "punktbevaring" for noen trua arter av planter og sopp til omfattende landskapsplaner for bevaring av fugl og pattedyr. I tillegg kommer generelle hensyn på hele skogarealet, spesifikke hensyn til nøkkelbiotoper og trua vegetasjonstyper, herunder også restaurering av enkelte typer biotoper. Videre innebærer bevaring av biologisk mangfold også bevaring av det genetiske mangfoldet, en svært utfordrende oppgave, ikke minst når regjeringen har uttalt at en ønsker å stanse tapet av biologisk mangfold.

Miljøforskriften må være konkret på hvilke miljøverdier som skal ivaretas og hvilke hensyn (skoglige tiltak) som er aktuelle og uaktuelle. Forskriften bør også være konkret på hvilke tiltak som er meldepliktig til skogbruksmyndighetene. Skogeiers overordna ansvar for bærekraftig skogbruk på egen eiendom må fastslås og konkretiseres, inkludert ivaretagelse av miljøverdier. Miljøforskriften bør videre være konkret på kantsoner, reirtrær og liste opp tiltak som er forbudt av miljøhensyn. En miljøforskrift til skogbruksloven bør kobles tett til oversiktene over trua og sårbare arter og

vegetasjonstyper (rødlistene). Slike oversikter bør følge loven ved utsendelse sammen med konkret adresse for hvor skogeier kan finne oppdatert informasjon. Dette bør legges til en forskrift fordi de nødvendigvis må bli detaljerte og endret når ny kunnskap kommer til.

Videre mener vi miljøforskriften må være konkret på hvilke hensyn som prioriteres i de enkelte tilfeller. Ved en konflikt mellom skogeierens ønske om skoglige tiltak og ivaretagelse av miljøverdier, bør hensynet til viktig biologisk mangfold gå først. På denne måten kan skognæringa bygge opp tillit og styrke sin posisjon. Slike forhold gjelder ikke minst i tilknytning til byskogene. I byskogene har en også oftere enn ellers konflikter mellom hensyn til biologisk mangfold og friluftsliv. Også her må miljøforskriften være klar på prioriteringene av de ulike hensyn. Skal hensynet til biologisk mangfold gå foran hensynet til friluftslivet? Er det ikke urimelig at det stilles så store krav til inntjening i slike skogområder?

I denne sammenhengen vil vi vise til kap. 6.3.2 hvor det under overskriften ”*Skogbruket sitt positive miljøbidrag og miljøomsyna*” står: ” ...*det er eit mål at naturen skal forvaltas slik at artar som finnast naturleg skal sikrast levedyktige bestandar. Variasjonar i naturtypar og landskap skal òg haldast ved lag, slik at det biologiske mangfaldet blir sikra moglegheiter for vidare utvikling ...*”. Dette må bety at loven her kan tolkes slik at varige verdier som miljøhensyn, for eksempel vern av arter, (og kulturminner) prioriteres som viktigere enn de økonomiske, og det ser vi som svært positivt.

I kap. 3.3 under overskriften *Krav om betre miljøomsyn* blir det uttalt at det er et mål ”*å få meir miljønytte ut av skogen og skogprodukt*”. Dette utsagnet er floskelpreget og gir liten mening for oss. Vi vil også bemerke at vi ikke kan finne dette forholdet omtalt i lovforslaget.

Til § 19. Tilsyn, kontroll og rapportering

Lovforslaget gir hjemmel til å føre nærmere kontroll med at skogen drives innenfor forsvarlige skog- og miljøfaglige rammer. Kommunene blir i økende grad en landbrukspolitisk aktør. De får større myndighet og kan legge føringer for hvilke typer tiltak i skogbruket som kan og skal gjennomføres. Rask og presis saksbehandling kan sikre viktige miljøverdier, men samtidig kan saksbehandling utført for raskt og med for dårlig kompetanse gjøre desto større skade.

Her vil vi spesielt understreke at vi som fagmiljø opplever at den miljøfaglige kompetansen i mange kommuner er lav. Mange kommuner vil ha liten mulighet for å ivareta kontrollfunksjonen på en tilfredsstillende måte. For dårlig kontrollfunksjon kan gjøre at næringsutøverne møter mistillit lokalt og nasjonalt. Vi vil her utfordre sentral skogforvaltning til å bruke kompetansen som ligger i de biologiske og kulturfaglige forskningsmiljøene både til kvalitetssikring av opplysninger, oppfølging og oppdatering av miljøinformasjon.

Hilsen

Axel Christophersen,
museumsdirektør

Solveig Bakken,
kontorsjef